

právo vykládá prof. de Viti, islamské prof. Santillana, ústavní prof. Orlando býv. náčelník vlády, církevní prof. Scaduto, římské prof. Bonafante, instituce ř. práva prof. Scialoia, o nár. hospod. mluvil nedávno zesnulý Pantaleoni, o dějinách ital. práva prof. Brandileone, o koloniích prof. Mondaini. Poslední přednášce obceval jsem nejvíce. Jednak proto, že se konala v hodinách večerních, kdežto já, vázán zaměstnáním, nemohl jsem každý den poslouchati dopolední lekce, jednak z toho důvodu, že věc byla pro mne novinkou a velmi mne zajímala. Přednášky se konaly v bibliotece. Prof. Mondaini nedbal pravidla, že »tres faciunt collegium« a přednášel, i když jsme byli v síni jen sami dva. Maje před sebou rozloženou mapu Afriky, diktoval ze svých záznamů, vkládaje každou chvíli zajímavou podrobnost neb výklad. Časem vzpomínal na známé profesory pražské fakulty právnické.

Příjemné jsou vzpomínky na dny prožité na římské universitě, byť přinášely trapné čekání na zahájení roku. Nadešel konečně den, kdy listonoš donesl z university dva dopisy: první sdělení, že žádosti o přijetí do třetího ročníku se vyhovuje, klade se však podmínka: zkouška z látky prvních dvou ročníků, druhý dopis oznamoval osvobození od placení kolejného i všech poplatků.

Na konec otázku: »Máme studovati v cizině?« Nutno kladně přisvědčiti, neboť vyskytují se tu různé myšlenky a názory, jež třeba poznati, ne k napodobení, nýbrž nutno vybrati lepší a horšího se vyvarovati.

M. Jirásek.

LITERATURA.

JUDr. & PhDr. Bohumil Baxa, **Parlament a parlamentism.** Parlament, jeho vývoj, složení a funkce. Díl I. — Nákladem Jana Košatky v Praze III.

Mluví se u nás často o tak zv. krisi parlamentismu. Bylo správně poukázáno na ten fakt, že nejde ani tak o krisi parlamentismu, jako o krisi parlamentníků, zvláště v zemích, kde soustava parlamentní není dostatečně vžita, aby přešla do krve všem občanům státu. Jest jisto, že parlament bývá takový, jací jsou voličové, a že v zemích, kde voličové sami nejsou dosti obeznámeni s vnitřní podstatou zastoupení parlamentního, nemohou býti jejich zástupci o mnoho lepší. Profesor Baxa velice pěknou knihou svojí přichází právě včas pro poměry naše.

Jeho dílo obsahuje podstatně přepracovanou knihu jeho z roku 1913 (Parlament), přizpůsobenou změněným poměrům. Profesor Baxa v této látce jest známým odborníkem, o čemž kromě mnoha článků časopiseckých a jeho činnosti učitelské svědčí i práce jeho: Právní povaha řádů parlamentních.

Nejnovější jeho kniha důstojně se řadí k jeho pracím dřívějším. V hlavě prvé, která obsahuje historii parlamentarismu, popisuje nejprve vývoj parlamentu ve dvou klasických zemích jeho: v Anglii a ve Francii. V krátkosti, avšak vyčerpávajícím způsobem vysvětleny jsou tu prvky, z nichž vyvinul se parlament anglický. Čtenář pozná, že vývoj parlamentu v Anglii dál se téměř 100 let, aby dostoupil svého vrcholu, a že hlavní zásluhu na kontinuitě vývoje měla anglická povaha. Krásně jest vysvětlován rozdíl mezi parlamentem anglickým a mezi sněmy pevninskými a jeho historické odůvodnění. Historická část jeho jest doplněna výklady o vývoji soustavy parlamentní od principu monarchického k principu demokratickému.

Po historickém úvodě přistupuje autor k vlastním výkladům o právní povaze parlamentu a jeho složení. Dotýká se referenda, jako formy bezprostředního projevu vůle, a po jeho hodnocení vysvětluje podstatu úplné reprezentace. V této souvislosti zabývá se všemi otázkami do tohoto oboru spadajícími: volebním úkonem, aktivním i pasivním právem volebním, zjištěním výsledku volby, soustavou většino-

vou, i soustavou poměrného zastoupení, vytyčuje jejich výhody i nevýhody, ověřením výsledku volby, volebním obdobím, a způsobem obnovování sborů zastupitelských.

Obšírně jest popisována působnost parlamentní, jež jest: a) zákonodárná, b) správní, c) autonomní a d) soudcovská, a v jednotlivých těchto oborech jsou funkce tyto rozváděny. Všude autor pracuje metodou srovnávací, čímž vynikne rozdílnost, po případě souhlasnost jednotlivých právních ráďů.

Ve třetí hlavě pak zabývá se kniha parlamentem republiky československé, promítajíc všeobecné výklady předchozí na zřízení naše. Dobu od převratu dělí na dobu revoluční a období zákonné.

Oproti názoru Vavřínkovu, že ve státě našem byla zavedena ústava oktrojovaná, staví se autor poukazem na právní stav vytvořený revolucí, podle něhož revoluční Národní Výbor resp. Národní Shromáždění, jako representanti lidu měly plné právo vydati ústavu, a to jak prozatímní tak definitivní.

Autor zabývá se pak výkladem naší ústavy podle zákonných norem a to podrobným způsobem, takže v této části jest kniha souvislou kodifikací našich parlamentních předpisů.

Druhý díl bude jednat o parlamentarismu v neširším slova smyslu, to jest jednak soustavou parlamentní, jednak souhrnem pravidel, jimiž jest upraven vnitřní život parlamentu.

Autor zaujímá všude ve své knize čistě právní stanovisko a snaží se oprostiti se nazírání politického, jež v jeho tématu snadno by ho svedlo. Kniha stává se tak dokumentární na svůj prospěch, ač tu a tam by bylo dobře vyzvednouti stanovisko politické účelnosti proti myšlenkám, jak se v různých státech uplatnily. Sloh autorův jest lehký a kniha jest psána svižně, aniž by utrpěla vědeckost díla. Kniha přijde jistě vhod všem, kdož se zajímají o vývoj parlamentarismu u nás, a bylo si přáti, aby byla hodně čtena, poněvadž jak látkou, tak svým pojetím jest toho hodna.

Živnostenské provozovny dle práva živnostenského platného v historických zemích republiky československé. Napsal podle knihy **Jakuba Souška Josefa Novák.** — Brno 1924. — Nakladatelství Barvič a Novotný. — Str. 113. — Autor, rada politické správy v Brně, probírá podle obdobného díla odborového přednosty J. Souška tuto velice zajímavou materii. Oproti knize svého předchůdce upravil autor své dílo formálně tak, že spíše vyhovuje praktické potřebě. Jinak dílo Souškovo, jež bylo své doby prací velice záslužnou a v praxi velice hledanou, doplnil podle změn v mezidobí nastalých, hlavně zákonem ze dne 21. dubna 1913, č. 74 ř. z., dále třetí novelou k občanskému zákoníku o právech sousedských, a jinými zákony. V díle popisován a podrobně probírán jest celý postup administrativního řízení při povolování živnostenských provozoven, a jednotlivá stadia odborně vysvětlována. Praktik jako theoretik nalezne v knize odpovědi snad na všechny otázky, které se mohou naskytnouti v tomto oboru právním. Autor mnohde rozšiřuje pole svých výkladů jen na prospěch věci a právní zajímavosti. — Současně nutno upozorniti na Sbírkou spisů právnických a národohospodářských, v níž kniha ta vyšla, a kde od roku 1919 vyšlo na 25 různých velice hodnotných spisů. Se Sbírkou tou nemůže se toho času rovnati žádná sbírka u nás vydávaná, což příjemně překvapuje tím více, že sbírka obsahuje díla většinou autorů moravských, takže se naskytá otázka, zda škola pražská nestává se do určité míry sterilní. Snad je to zjev jenom přechodný, ale jistě zajímavý.

Slovník českých vazeb a rčení. Sestavil Jan Mašín. Druhé opravené vydání. — V Praze 1924. — Str. 237. — Nakladatel Jan Svátek. Cena 27.50. — Pro všechny stavy jest zapotřebí, aby znaly správně svoji mateřštinu, a to nejen se stránky pravopisné, nýbrž i syntaktické. Právě k tomu cíli snaží se přispěti uvedená kniha, jež sestavuje řadu správných českých vazeb, dokládajíc je příklady z děl českých spisovatelů. Doporučujeme tuto knihu českým právníkům, jako nejčastějším praktickým stylistům.

Národní shromáždění republiky československé. Životopisná a statistická příručka. Sestavil Miloslav Naske. — V Jičíně 1924. — Str. 248. — Cena Kč 32. — Redaktor korespondence Národního Shromáždění M. Naske sestavil tuto zajímavou příručku, již obdobnou mají všechny zákonodárné sbory, a bez níž nelze se dobře obejít. Po krátkém vylíčení zákonodárné moci v československé republice, jednacích rádě obou sněmoven u nás, přináší kniha přehled výsledků voleb do Národního Shromáždění v roce 1920, rozdělení mandátů a definitivních volebních výsledků voleb v Podkarpatské Rusi. Na to obsahuje kniha vyjmenování klubů, výborů a úřadů, jak poslanecké sněmovny tak senátu. Největší část knihy obsahuje oddíl životopisný, v němž pod jednotlivou fotografií členů obou sněmoven jsou vždy uvedena životopisná data poslanců a senátorů. Data tato jsou u některých členů velice stručná, omezující se většinou pouze na data narození, po případě na nynější funkci, ale nutno přiznati, že někde při nejlepší vůli nebylo lze více podati. Kniha jest doplněna retrospektivní částí, v níž jsou uvedeni jednak veškerí členové vlády zemřelí, jednak sestavení minulých vlád, dále pak Národní Výbor a revoluční Národní Shromáždění. Kniha jest dobrou informační příručkou. dnk.

Josef Rybář: Praktický rádce v nemocenském, pensijním, úrazovém pojišťování a v působnosti závodních výborů, nákladem vlastním, v Praze, 1924, 86 stran, cena Kč 12. — Knižka tato obsahuje výťahy z rozhodnutí nejvyššího správního soudu v letech 1918—1923, abecedně sestavené, hlavně pokud rozhodnutí ta týkají se oboru působnosti zákona nemocenského. V oboru působnosti zákona pensijního není přehled úplný. Přes to však příručka tato bude vítanou pomůckou všem, kdož zabývají se praktickým prováděním sociálního pojištění.

Dr. Jindřich.

O poměru českých a maďarských právních dějin napsal do »Festschriftu« vydaném v »Prager Juristische Zeitschrift« roč. IV. s. II./III. na oslavu šedesátých narozenin sen. a univ. prof. L. Spiegla univ. prof. dr. Otto Peterka. Práce jeho nepřináší sice mnoho nového, neboť pracuje s výsledky, k nimž dospěli jiní, zvláště Kadlec, Luschin, Krofta a Chaloupecký, přes to však jeho srovnání jsou neobyčejně zajímavá, protože ukazují množství podobnosti v právních poměrech obou zemí jako je původní rozdrobení na malá knížetství a vývoj centrální moci, vzrůst velikého majetku pozemkového, analogie mezi naší soustavou hradskou a komitátní, známá recepce českého horního práva pro slovenská horní města, shodný výklad pojmu »české koruny« a »svaté koruny uherské« a j. v. Naproti tomu vystupuje příkře rozdíl v různosti intenzity recepce lenního práva, prevalence organisace vojenské v Uhrách, poměr českého státu k Německé říši a směr k německé politice a naproti tomu sklon Maďarů k moci papežské atd. Nelze nikterak však souhlasiti, s Peterkovým srovnáním díla uherského právníka Verböczyho s naším Vladislavským zřízením zemským, když až příliš se vtírá analogie s dílem Všehrdovým. Tu se zdá, že Peterka neměl veškeré bohaté naší literatury o poměru českého a uherského práva. Zejména články Fajnorových o Všehrdu a Verböczym, Rauschra o horním právu na Slovensku a ovšem, protože studie Peterkova byla napsána před Chaloupeckého »Starým Slovenskem«, chybí mu i vývody Chaloupeckého, aby k nim mohl zaujmouti kritické stanovisko. Ale i tak jeho studie je samozřejmě velmi vítaným příspěvkem k právním dějinám slovenským. Ča.

Nové zákony o peněžnictví. Sestavil a pozn. opatřil dr. L. Dvořák. Kampelíkova knihovna sv. IV., nákl. Kampelíkova fondu při Ústř. jedn. hosp. druž. Pr. 1924, str. 251, Kč 12.—

Význam a důležitost osmi nových finančních zákonů z podzimního zasedání parlamentu vyvolaly již brzy po vyjití toto souhrnné vydání, určené hlavně pro venkovské družstevní kruhy. Vlastním zákoným textům jest předslána rozpravná všeobecná část, v níž dr. Dvořák probírá motivy, jež vedly k vydání zákonů, sleduje povšechně,

do jaké míry bylo dosaženo chtěných cílů a rozbírá pravděpodobně jejich účinky. Hlavně se zabývá pěti zákony na ochranu vkladatelů. Upozorňuje důrazně na nebezpečnost domněnky, že není už nutno zachovávat opatrnost při vybírání peněžních ústavů, poněvadž úspěch nových zákonů závisí hlavně na osobních vlastnostech správních a zejména kontrolních orgánů peněžních ústavů. Těžisko ochrany při vkladech u bank vidí ve zvýšené osobní odpovědnosti orgánů banky. Žádá, aby revisi vedle bank byly podrobeny také podniky jimi financované, poněvadž jenom tak bude kontrola hospodářství úplná. Dále žádá o zákonné omezení nekalé soutěže peněžních ústavů (honby za vklady). Navrhuje také, aby bankéřská živnost byla prohlášena za koncesovanou. Probíráje zákon o fondu pro zmírnění poválečných ztrát dovozuje, že družstva byla nejhůře zasažena poválečnými poměry, a že bylo třeba jim aspoň částečně pomoci, aby ztráty neotrášly vůbec důvěrou ve veškeré družstevní podnikání. Ovšem fond může ztráty jen zmírniti. Družstva byla zbavena povinnosti k příspěvku, poněvadž nejsou chráněna všeobecným fondem před ztrátami v budoucnosti. Ovšem mohou býti při svazech zřízeny fondy, do nichž pak družstva musí přispívat; tyto fondy budou zejména proto důležité, poněvadž u nás není veřejného fondu pro úvěr družstvům na investice a provozování.

O zákonu o všeobecném fondu peněžních ústavů soudí, že přispěje k uklidnění našich peněžních poměrů, aniž ohrozí svědomitost a bedlivost vkladatelů a orgánů ústavů. Dr. Dvořák zdůrazňuje, že ústavy nemají vymahatelného nároku na podporu, jejíž výše se bude jistě řídití i podle jednání jejich správ.

Ku konci uvádí pak některé požadavky de lege ferenda; vedle uvedených již předpisů o nekalé soutěži a bankéřské živnosti žádá zejména úpravu právních poměrů kontribučních fondů na Moravě a ve Slezsku, úpravu družstevnictví na Podkarpatské Rusi, zajištění kvalifikace revisorů peněžních ústavů a podrobení akc. společností a společností s r. o. této revisi, zajištění částek určených na pensijní zajištění peněžního úřednictva a umožnění přímého investičního úvěru průmyslu dluhopisy.

Teksty zákonů jsou opatřeny velice podrobným komentářem, rozbírajícím prakticky jednotlivé zákony a obsahujícím řadu praktických pokynů; kromě toho jsou v něm uvedeny četné souvislé právní předpisy. Kniha má značnou praktickou cenu i pro širší kruhy, než kterým jest předně určena a vyniká poměrnou značnou lácí, u našich vydání zákonů nebývalou.

J. B.

Český Časopis Historický v dokončeném XXX. roč. vrátil se k předválečným poměrům nejen rozsahem, ale i obsahem co do kvality. V jednotlivých otázkách dotýká se hojně otázek právnických. Tak je tu uveřejněna podrobná studie o hospodářských převratech českých v stol. XV. a XVI. od moravského archiváře dra Hrubého, pak práce dra B. Mendla o sociální krizi měst ve stol. XIV. Dějin politických všimá si článek dra Kazbundy o rakouské vládě a konfinování Karla Havlíčka, jenž je čerpán z dosud neznámých pramenů archivů vídeňských a který předchází práci uveřejněné v minulém ročníku (srov. Všehrd V., 164) a analytický pokus ředitele zem. archivu dra J. B. Nováka o idej císařství římského a jejím vlivu na počátky českého politického smýšlení. Podobně velmi vítaným příspěvkem jsou bibliotékaře dra Volfa Dějiny novinářství v Čechách a vyslanec dra Krofity o Antonínu Gindelym a české otázce r. 1879 a jeho poměru k rozdělení české university. Letos vyšel obvyklou metodou pracovaný již 3. desetiletý rejstřík bibliografický k roč. XXI.—XXX. prací dra Klíka.

Nákladem S. Č. P. »Všehrd« v Praze. Redaktor dr. František Čáda.
Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 28.